

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความตระหนักของผู้เรียนในด้านคุณธรรมก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตระหนักของผู้เรียนในด้านคุณธรรมก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) และเพื่อเปรียบเทียบความตระหนักของผู้เรียนในด้านคุณธรรมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) โดยมีสมมติฐานว่า ผู้เรียนมีความตระหนักในด้านคุณธรรมสูงกว่าก่อนเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 4,500 คน สอนโดยคณาจารย์ 4 ท่าน ผู้วิจัยจึงจัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม (cluster) ได้ 4 กลุ่ม แล้วคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple sampling) เลือกจากกลุ่มนักศึกษาที่รองศาสตราจารย์นพคุณ คุณาชีวะ เป็นผู้สอนเท่านั้น โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ยามาเน่ (Yamane อ้างถึงใน คณาจารย์ภาควิชาการประเมินและการวิจัย, 2552, หน้า 440) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 891 คน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 3\%$ แต่ในการวิจัยครั้งนี้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,000 คน และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า มีแบบสอบถามที่ตอบกลับมาอย่างสมบูรณ์ที่ใช้ได้ 785 คน คิดเป็นข้อมูลตอบกลับร้อยละ 78.5 ซึ่งตรวจสอบกับตาราง Yamane พบว่า จำนวน 785 คนอยู่ในระดับความคลาดเคลื่อนไม่ต่ำกว่า ± 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency--IOC) พบว่า ใช้ได้ทุกข้อ เพราะได้มีการปรับปรุงแก้ไขโดยผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (try-out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ของแบบสอบถาม

เป็นรายข้อ โดยใช้ค่า Corrected Item-total Correlation เพื่อพิจารณาเลือกข้อคำถาม ที่มีค่า r ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยรวมทั้งฉบับพบว่า มีข้อที่ใช้ได้จำนวน 29 ข้อ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (1960, pp. 201-204) โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) 0.922 แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียน วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ซึ่งสร้างขึ้นตามค่านิยมของตัวแปรในด้านคุณธรรม เพื่อใช้วัดระดับความตระหนักด้านคุณธรรมมีจำนวน 29 ข้อ ประกอบด้วย ข้อความที่หลากหลาย ยกแก่การตีความ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามจำนวน 29 ข้อ มาสกัดตัวประกอบ (factor analysis) พบว่า มี 7 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 รู้จักตนเองเมื่อมีปัญหา ประกอบด้วย ข้อ (15) ท่านจะไม่ทำอะไรเลยเมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย ข้อ (16) ท่านจะไม่ทำใจให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ ข้อ (17) ท่านมักจะโกรธโดยไม่จำเป็นต้องรู้สาเหตุ ข้อ (18) ท่านมักจะปฏิบัติตนเป็นคนอื่นเพราะตัวท่านเองมีปัญหาหลายอย่าง (22) เมื่อท่านพบอุปสรรคท่านมักจะหยุดทำงานนั้นทันที และข้อ (23) ท่านจะทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ

ด้านที่ 2 มีสติในการคิดการพูดและการกระทำ มีวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย ข้อ (14) ท่านจะไม่พอใจถ้าผู้อื่นได้รับสิ่งดี ๆ มากกว่าท่าน ข้อ (20) ท่านจะคิดอย่างเป็นระบบและคิดแบบองค์รวมในการทำงาน ข้อ (27) ท่านจะใช้เวลาทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ โดยไม่สนใจว่าจะได้สิ่งตอบแทนหรือไม่ ข้อ (28) ท่านจะประหยักรู้จักใช้ทรัพย์สินส่วนตัวและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า ข้อ (29) ท่านจะประเมินและเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

ด้านที่ 3 รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของสังคม ส่วนรวม และองค์กร ประกอบด้วย ข้อ (3) แม้จะมีภาระที่ต้องทำท่านก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ ข้อ (4) เมื่อท่านทำผิดท่านสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้ ข้อ (5) ท่านจะยอมรับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้อื่นได้ ข้อ (6) ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไป

บ้างท่านก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม และข้อ (7) ท่านจะทำชีวิตท่านให้มีค่า

ด้านที่ 4 รู้จักแก้ปัญหา วิเคราะห์ใคร่ตรองอย่างมีเหตุผล ประกอบด้วย ข้อ (2) ท่านจะเรียงลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำ ข้อ (9) ท่านจะหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาตามใจชอบ ข้อ (11) เมื่อต้องการทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ท่านตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง และข้อ (21) ท่านจะประเมินและเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหามีสติ

ด้านที่ 5 มีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ข้อ (1) ท่านจะรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานหรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี ข้อ (13) ท่านจะทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด และข้อ (19) ท่านจะทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง

ด้านที่ 6 มีความเมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ ประกอบด้วย ข้อ (24) ท่านจะรณรงค์ให้งดสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ภัตตาคาร และร้านค้า ข้อ (25) ท่านจะทำตามสัญญา ถึงแม้ว่าผู้ที่เราสัญญาไว้ด้วยจะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม และข้อ (26) ท่านจะไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีศีลธรรม ถึงแม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่ทำให้เกิดผลร้ายกับผู้ใดหรือกับผู้ที่กระทำเอง

ด้านที่ 7 มีความตั้งใจที่จะมุ่งมั่นต่อการทำงาน ประกอบด้วย ข้อ (8) เมื่อเริ่มมีงานเข้ามา ท่านจะทำต่อไปไม่สำเร็จ ข้อ (10) การตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับท่าน และข้อ (12) ท่านจะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วมาจัดทำแบบสมบูรณเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 29 ข้อ โดยให้นักศึกษาประมาณค่าระดับความตั้งใจจะปฏิบัติเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ คือ ระดับความตระหนักมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนระดับความตระหนักจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ 5, 4, 3, 2 และ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

2. วิเคราะห์ความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คุณธรรม (RU 600) ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(SD) เป็นรายชื่อ และจำแนกตามองค์ประกอบความตระหนักรู้ด้านคุณธรรม 7 ด้าน และในภาพรวม

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความตระหนักรู้ในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบค่าที (t test) (Best อ้างถึงใน ประภาพรรณ เส็งวงศ์, 2550, หน้า 99)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. ความตระหนักรู้ในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ก่อนเรียนและหลังเรียน มีดังนี้

1.1 ระดับความตระหนักรู้ในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ก่อนเรียนในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมีความรับผิดชอบ ด้านรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของสังคม ส่วนรวมและองค์กร ด้านมีสติในการคิดการพูดและการกระทำ มีวิสัยทัศน์ ด้านรู้จักแก้ปัญหา วิเคราะห์ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ด้านมีความเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์ ด้านรู้จักตนเองเมื่อมีปัญหา และด้านมีความตั้งใจ จะมุ่งมั่นต่อการทำงาน

1.2 ระดับความตระหนักรู้ในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) หลังเรียนในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน คือ ด้านมีสติในการคิด การพูด และการกระทำ มีวิสัยทัศน์ ด้านรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของสังคม ส่วนรวม และองค์กร ด้านรู้จักแก้ปัญหา วิเคราะห์ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ด้านมีความรับผิดชอบ ด้านมีความเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์ ส่วนอีก 2 ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านรู้จักตนเองเมื่อมีปัญหา และด้านมีความตั้งใจที่จะมุ่งมั่นต่อการทำงาน

1.3 เปรียบเทียบความตระหนักรู้ในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังนี้ การเปรียบเทียบความตระหนักรู้ในด้านคุณธรรม

ของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) โดยรวม ก่อนเรียนและหลังเรียน แยกตามรายด้านในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน พบว่า ผู้เรียนมีความตระหนักในด้านคุณธรรมในแต่ละด้าน หลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนคำถามที่เป็นปลายเปิดก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้เรียนมีความรู้สึกต่อวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ดังนี้

ความคิดเห็นก่อนเรียน ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจว่าจะต้องเรียนวิชานี้เพื่ออะไร คิดว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อ การเรียนการสอนน่าจะเป็นเพียงการนั่งฟังบรรยายจากอาจารย์เท่านั้น และไม่เห็นว่าจะมีประโยชน์อะไร เข้าใจว่าเป็นเพียงวิชาหนึ่งในทางพุทธศาสนา ทำไมต้องมานั่งเรียนให้เสียเวลา อีกทั้งยังใช้เวลาในการเรียนนานเกินไป และก็คิดว่าตัวเองนั้นรู้จักและมีคุณธรรมอยู่ในตัวคืออยู่แล้วไม่จำเป็นต้องมาเรียนให้เสียเวลา

ความคิดเห็นหลังเรียน ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของวิชานี้ และคิดว่าทำให้รู้จักตนเองดีขึ้นและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตลอดจนมีความตระหนักในคุณธรรมด้านต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้รู้จักมองโลกในแง่ดี รู้จักคิด แยกแยะ และกระทำการต่าง ๆ อย่างมีสติ โดยยึดหลักเหตุและผล ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมสถาบัน จากการได้เรียนวิชานี้ร่วมกันระหว่างหลักสูตรต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) จากผลการศึกษาทำให้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวัดความตระหนักของผู้เรียนในด้านคุณธรรมก่อนเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) พบว่า ผู้เรียนมีระดับความตระหนักอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย (1) ด้านรู้จักตนเองเมื่อมีปัญหา (2) ด้านการมีสติในการคิด การพูด และการกระทำ มีวิสัยทัศน์ (3) ด้านรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม และองค์กร (4) ด้านรู้จักแก้ปัญหาวิเคราะห์ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล (5) ด้านการมีความรับผิดชอบ (6) ด้านมีความเมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ และ (7) ด้านความตั้งใจ

มุ่งมั่นต่อการทำงาน ดังนั้น การวิจัยวัดระดับความตระหนักคุณธรรมด้านต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นคุณธรรมสำคัญที่บรรจุอยู่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ซึ่งคุณธรรมในแต่ละด้านเกิดจากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วว่าเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการดำเนินชีวิต เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ปฏิบัติ และสังคมส่วนรวม ดังที่ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (2546, หน้า 24) ที่ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า เป็นสิ่งดีงามของจิตใจ เป็นสิ่งลึกซึ้ง เป็นความสุขที่แท้จริง เห็นคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ และรู้จักปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายได้ถูกต้อง และยังสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2548, หน้า 17) ที่นิยามความหมายคุณธรรมจริยธรรมว่า ผู้มีคุณธรรม จริยธรรมคือ การเป็นผู้มีจิตใจสูงส่ง ไม่เห็นแก่ตัว มีเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

นอกจากนี้ จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ตลอดจนพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำมาบรรจุในหลักสูตรและการเรียนการสอนทั้งระดับ โรงเรียน และมหาวิทยาลัย เพื่อสอนให้บุคคลรู้จักประมาณตน ให้สำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ให้รู้จักดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง ความอดทน ใฝ่ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ พร้อมจะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งกรอบแนวคิดปรัชญานี้ สอดคล้องกับแนวเศรษฐศาสตร์แนวพุทธของ ชูமாகเกอร์ (Shumacker อ้างถึงใน เสรี พงศ์พิศ, 2550, หน้า 46-46) ว่าเป็นวิถีชีวิตของชาวพุทธ คือ มีสัมมาอาชีวะ หรือการเลี้ยงชีพชอบ และเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน การปลูกฝังสั่งสอนในพุทธศาสนา ประกอบกับนักศึกษาได้ผ่านการอบรม สั่งสอนและขัดเกลาโดยลำดับ ทั้งจากการเลี้ยงดูของครอบครัว ลักษณะสัมพันธภาพภายในครอบครัว การอบรมสั่งสอน การปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรม จากการเรียนใน โรงเรียน ซึ่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้จนนำมาสู่การปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาถึงฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บุคคลมีความพร้อมทั้งด้านคุณธรรมและความรู้ สามารถตัดสินใจโดยใช้หลักความพอประมาณในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร

ขบวนการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นจึงน่าจะส่งผลต่อความตระหนักของผู้เรียนในด้านคุณธรรมดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 47)

2. การวัดความตระหนักของผู้เรียนในด้านคุณธรรมหลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) พบว่า ผู้เรียนมีความตระหนักด้านคุณธรรมสูงขึ้นมาจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความรู้ของเคน (Kane, 1984, p. 238) ที่อธิบายว่า ความรู้เป็นความสามารถในการจดจำ การคิด การได้ยิน ได้เห็น ได้ฟัง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ นี้ จะกลายมาเป็นความระลึกของบุคคลและระดับความรู้ตามแนวคิดของบลูม (Bloom อ้างถึงใน A Committee of College and University Examiners, 1956) ที่แบ่งระดับของการรับรู้ไว้เป็น 6 ระดับ ดังนี้

2.1 ความรู้ (knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถจำและระลึกสิ่งที่เรียนรู้อไปแล้วได้ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมอย่างง่าย สามารถจัดระบบข้อมูลเพื่อนำมาศึกษา นำเสนอ ตีความ และขยายความ รวมทั้งการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนที่ถูกต้อง

2.2 ความเข้าใจ (comprehension) เป็นความรู้ที่สามารถแปลความจากระดับรูปธรรมไปสู่ระดับนามธรรม สามารถตีความ และขยายความเรื่องที่อ่าน รวมทั้งสามารถสรุปความ แยกแยะ และบอกผลลัพธ์ที่เกิดจากข้อมูลและข้อเท็จจริง

2.3 การนำไปปรับใช้ (application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ทำให้ทราบสาเหตุและแก้ปัญหาโดยใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เรียนรู้อมา

2.4 การวิเคราะห์ (analysis) เป็นความสามารถในการแยกแยะความรู้ แนวคิด หลักการ หรือทฤษฎีออกเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ และสามารถบอกความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบดังกล่าวได้

2.5 การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถนำแนวคิดหรือกระบวนการที่แยกส่วนกันอยู่มารวมกันให้เป็นรูปแบบหรือโครงสร้างใหม่ ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อแสดงสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้

2.6 การประเมินผล (evaluation) เป็นความสามารถในการใช้เกณฑ์และมาตรฐานมาประเมินความถูกต้องที่เกี่ยวกับค่านิยม ความคิด ชี้นำงาน วิธีการ ฯลฯ

เพื่อให้มีประสิทธิภาพ ประหยัด และดีที่สุด โดยการประเมินผลอาจจะเป็นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

การวัดความตระหนักของผู้เรียนในด้านคุณธรรมหลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ที่สูงขึ้นดังกล่าวข้างต้นยังเป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของ ปริวัตร์ เชื่อนแก้ว (2550) ที่อธิบายว่า การเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้และการเชื่อมโยงความคิด (apperception) โดยการกระตุ้นจากภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งห้า จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแปลความและเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการของ Maslow (1943, p. 370) ที่อธิบายว่า การเรียนรู้ต้องมีแรงจูงใจและจัดการเรียน โดยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานของกาเย่ (Gagne's eclecticism) (Gagne อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2548, หน้า 12-14) ที่จัดลำดับการเรียนรู้เป็น 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) สร้างความสนใจ (gaining attention) (2) แจ้งจุดประสงค์ (informing the learning) (3) กระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิม (stimulating recall of prerequisite learned capabilities) (4) เสนอบทเรียนใหม่ (presenting the stimulus) (5) ให้แนวทางการเรียนรู้ (providing learning guidance) (6) ให้ลงมือปฏิบัติ (eliciting the performance) (7) ให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) (8) ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ (assessing the performance) และ (9) ส่งเสริมความเข้าใจและการถ่ายโอนการเรียนรู้ (enhancing retention and transfer)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีของคิตเชนเนอร์ (Kitchener, 2000) ที่เน้นการปฏิบัติไปสู่ความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และกระบวนการสร้างเจตคติของบลูม และคนอื่น ๆ (Bloom et al., 1984, pp. 486-490) ที่อธิบายว่า คนเราจะเกิดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักนั้นจะต้องมีขั้นตอนต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การรับ (receiving) ซึ่งบุคคลเลือกรับสิ่งที่ตนสนใจมาสู่ขั้นตอนการตอบสนอง (responding)ว่าจะยินยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกพึงพอใจและเต็มใจเพียงใด จากนั้นจะเป็นการให้ค่า (rating) เมื่อเห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำนั้นเป็นสิ่งมีคุณค่าแล้วจึงมาจัดระบบ (organization) จัดลำดับคุณค่าตามความสำคัญซึ่งสิ่งนี้จะกลายมา เป็นค่านิยมเป็นพฤติกรรมของบุคคลจนมาถึงขั้นสุดท้าย คือ การแสดงคุณลักษณะตามค่านิยมที่บุคคลได้ยอมรับ

นั้น เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้และจะกลายมาเป็นพฤติกรรมถาวรที่บุคคลยึดมั่นในที่สุด ซึ่งจากการเรียนการสอนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) นี้ ผู้สอนได้จัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้โดยวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในเชิงการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินข้อมูล และการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (group process) การแสดงบทบาทสมมติ (role-play) การใช้สถานการณ์จำลอง (simulation) กรณีตัวอย่าง (case study) การเรียนรู้ร่วมกัน (cooperative learning) การแก้ปัญหา (problem solving) และการบรรยาย (lecture) อีกทั้งยังสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ผ่อนคลาย และเรียนรู้ไปด้วยกัน วิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวจึงส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้านความตระหนักรู้ด้านคุณธรรมของฟิสก์ และเทเลอร์ (Fiske & Taylor, 1991) ที่พบว่า การรับรู้และตีความข้อมูลของคนเราขึ้นอยู่กับความสำคัญ ความชัดเจน และการเข้าถึงข้อมูลดังปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

จากแนวคิด ทฤษฎีในเรื่องความรู้ การเรียนรู้และการตระหนักรู้ดังกล่าวข้างต้น จึงนำมาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การอภิปรายตอบคำถามจึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลตระหนักรู้ในด้านคุณธรรมหลังจากการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิโรจน์ ก่อสกุล และคนอื่น ๆ (2553) เรื่อง การประเมินเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้สรุปผล การประเมินความคิดเห็นใน 2 ด้าน คือ (1) ด้านความสอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ (2) ด้านความสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ จากผลการวิจัยดังกล่าว ในด้านความสอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) เป็นวิชาที่ผู้เรียนจัดอันดับวิชานี้เป็นวิชาที่ต้องการเรียนรู้มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ($\bar{X} = 4.41$) และการจัดอันดับในด้านความสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ผู้เรียนได้ให้ความสำคัญในการจัดอันดับวิชานี้ เป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$) โดยเห็นว่าเป็นวิชาที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงทั้งสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี

3. เปรียบเทียบความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังนี้ การเปรียบเทียบความตระหนักในด้านคุณธรรมของ

ผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) โดยรวม ก่อนเรียนและหลังเรียน แยกตามรายด้าน ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน พบว่า นักศึกษามีความตระหนักในด้านคุณธรรมในแต่ละด้าน หลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรมสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา สุวรรณไตรย์ และประยูร บุญใช้ (2549) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนา จริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นมี พฤติกรรมจริยธรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ในภาพรวม และ 2 ด้านย่อย คือ ด้านความเมตตากรุณา และด้านความรับผิดชอบ ส่วนด้าน ความมีระเบียบวินัย คะแนนพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน (2) นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ตามรูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนพฤติกรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกันกับนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม และ (3) นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ตามรูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมระยะ ติดตามผลสูงกว่าคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมหลังการอบรมโดยรวม และ 2 ด้านย่อย คือ ด้านความเมตตากรุณา และด้านความรับผิดชอบ ส่วนด้านความมีระเบียบวินัย ไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยของ สุภัทญ์รัตน์ คงงาม (2548) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนา คุณลักษณะที่ดีให้กับนักเรียน โรงเรียนสมาคมสตรีไทย การบูรณาการแบบเน้นคุณธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีให้กับนักเรียนในด้านคุณธรรม ด้านทักษะ ทางสังคมและด้านการเรียนรู้โดยใช้แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสำรวจ ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการกลุ่มและการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดคุณลักษณะ ด้านดีในด้านคุณธรรม ด้านทักษะทางสังคม และด้านการเรียนรู้ การทำกิจกรรมทำให้นักเรียนมี โอกาสฝึก รู้จักการปรับตัวและเกิดความสำเร็จตามที่มุ่งหวังในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักษณ์ วิรัชชัย และคนอื่นๆ (2551) เรื่อง การวิจัยนำร่อง การใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยการทดลอง ใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพัฒนาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการดำเนินการทดลอง เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์นักเรียนมีผลการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมในทุกด้าน

ส่วนผลการวิจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา พบว่า จำนวนโครงการและขนาดของโรงเรียนมีผลต่อพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิณา ประชากุล (2549) วิจัยเรื่อง *การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ (1) ศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคเคลฟาย และ (2) เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า จากการประเมินการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05*

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นจึงสามารถอภิปรายได้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีส่วนร่วม ได้ปฏิบัติจริง จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านคุณธรรม รวมทั้งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในด้านคุณธรรม เพื่อที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความคิด โดยลำดับ

จากคำถามปลายเปิดที่ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า หลังจากการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) แล้ว นักศึกษารู้สึกอย่างไร กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นมาจำนวนมาก ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมาใส่ในภาคผนวกจำนวน 23 ตัวอย่าง สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ความรู้ที่ได้ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น สามารถพัฒนาตนเอง เข้าใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น จากความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของกิลลิแกน (Gilligan, 1982, p. 87) ที่กล่าวถึงการแสดงออกเกี่ยวกับคุณธรรม 3 ระดับ โดยในระดับที่ 1 คือ การยึดประโยชน์ตนเองเป็นหลัก (orientation toward self-interest) หรือการเปลี่ยนผ่านจากความเห็นแก่ตัวไปสู่ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น นอกจากนี้ ความเห็นดังกล่าวยังเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีของ คิตเชนเนอร์ (Kitchener, 2000, p. 3) ในเรื่อง การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม 5 ประการ ในข้อ 2. และ 3. ที่ว่า ผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมจะไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ไม่ทำร้ายจิตใจผู้อื่น ทั้งยังต้องทำประโยชน์ให้ผู้อื่นด้วย

2. ความรู้ที่ได้ทำให้รู้จักแบ่งปัน เสียสละแก่ผู้อื่น นำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม รู้จักทำคุณแก่แผ่นดิน ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของ กิลลิแกน (Gilligan, 1982, p. 87) ที่กล่าวถึงการแสดงเกี่ยวกับคุณธรรม 3 ระดับ โดยในระดับที่ 2 คือ การยึดผู้อื่นเป็นหลัก (orientation toward others' interest) ซึ่งอธิบายถึงการเปลี่ยนผ่านจากความคิดไปสู่ความจริง ยึดถือความคิด ความเสียสละ ส่วนตัวและในระดับที่ 3 การยึดความสมดุลระหว่างตนเองและผู้อื่น (focusing on the balance between self and others) ยึดถือความห่วงใยคำนึงถึงเพื่อนร่วมโลก รู้จักการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และยังสอดคล้องกับทฤษฎีของ คิตเชนเนอร์ (Kitchener, 2000, p. 3) ที่กล่าวถึงคุณธรรม 5 ประการ โดยหนึ่งในห้าประการ นั้นคือการทำประโยชน์ให้ผู้อื่น (benefit others) คิตเชนเนอร์กล่าวว่า คนเราต้องพยายามที่กระทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นด้วย

3. การมีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ คิตเชนเนอร์ (Kitchener, 2000, p. 3) ที่เน้นเรื่องการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม 5 ประการ ในด้านการไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น (do not harm others) ที่กล่าวว่า คนเราต้องไม่ทำร้ายจิตใจผู้อื่น ไม่ว่าจะทางด้านร่างกายหรือจิตใจ และข้อที่กล่าวถึงการมีความซื่อสัตย์ (be faithful) ที่เน้นว่าคนเราต้องรักษาคำมั่นสัญญา เคารพผู้อื่นรวมทั้งต้องพูดแต่สิ่งที่เป็นจริง

สรุปได้ว่า ผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600) ไปแล้วนั้นสามารถสร้างความตระหนักในด้านคุณธรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่นำมากล่าวถึงในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ที่อธิบายลักษณะพฤติกรรมของผู้มีคุณธรรมจริยธรรมไว้ดังกล่าวมาข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

การสอนเกี่ยวกับคุณธรรมเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและวิธีการที่หลากหลาย ดังนั้นกระบวนการในการพัฒนาคุณธรรมที่จะนำมาใช้ จึงจำเป็นต้องมีวิธีการและลักษณะที่แตกต่างกัน เพื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือ ทำให้เกิดความประทับใจ

และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงานได้เป็นอย่างดี จึงจะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านมีความเมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ และด้านมีความตั้งใจที่จะมุ่งมั่นต่อการทำงานนั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้เรียนยังมีความตระหนักในด้านคุณธรรมพัฒนาสูงขึ้นน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น จึงต้องมีการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในเรื่องของ ความเมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์และความตั้งใจที่จะมุ่งมั่นต่อการทำงานให้มากขึ้น โดยต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนในทุกระดับตั้งแต่อนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ และผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สันทนา สุชาดารัตน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. วรนุช แหยมแสง
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภาพร พงษ์มาลา

**แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเรื่อง
ความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)**

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้ เป็นการประเมินคุณภาพของแบบสอบถามเรื่อง “ความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)” ของผู้เชี่ยวชาญตามความเป็นจริง

- ขอให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับคุณภาพที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
ให้คะแนน	1 คะแนน	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์
ให้คะแนน	-1 คะแนน	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามจุดประสงค์
ให้คะแนน	0 คะแนน	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์หรือไม่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียน

วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)

ข้อ	ข้อความ	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
		+1	0	-1
1.	ท่านจะรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานหรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี			
2.	ท่านจะรู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ท่านจะคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ประหยัด			
3.	ท่านจะเรียงลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำ			
4.	ท่านจะไม่สนใจว่า อะไรทำให้ท่านรู้สึกโกรธ			
5.	เมื่อถูกขัดใจ ท่านรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้			
6.	เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ท่านจะอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้			
7.	ท่านจะไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่ท่านไม่รู้จัก			
8.	แม้จะมีภาระที่ต้องทำท่านก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ			
9.	เมื่อท่านทำผิดท่านสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้			
10.	ท่านจะ ยอมรับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้อื่น ได้			
11.	ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้างท่านก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม			
12.	ท่านจะทำชีวิตท่านให้มีค่า			
13.	เมื่อเริ่มมีงานเข้ามา ท่านจะทำต่อไปไม่สำเร็จ			
14.	ท่านจะหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา โดยไม่คิดเอาตามใจชอบ			
15.	การตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับท่าน			
16.	เมื่อต้องการทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ท่านตัดสินใจได้ว่าทำอะไรก่อนหลัง			
17.	ท่านจะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส			

ข้อ	ข้อความ	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
		+1	0	-1
18.	ท่านจะต้องทำอะไรสักอย่าง เมื่อต้องเผชิญอยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของท่าน			
19.	ท่านจะทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด			
20.	ท่านจะไม่พอใจถ้าผู้อื่นได้รับสิ่งดี ๆ มากกว่าท่าน			
21.	ท่านจะไม่ทำอะไรเลย เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย			
22.	ท่านจะไม่บอกความต้องการของท่านให้ผู้อื่นรู้			
23.	ท่านจะไม่ทำใจให้มีความสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ			
24.	ท่านยินดีเข้าร่วมบริจาคในกองทุนการกุศลเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ ที่บริษัทที่ท่านทำงานตั้งขึ้น โดยให้หักจากเงินเดือนของท่านเดือนละ 10% ซึ่งปกติเงินก้อนนี้ เป็นเงินที่ท่านเอาไว้ใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง			
25.	ท่านมักจะโกรธโดยไม่จำเป็นต้องรู้สาเหตุ			
26.	ท่านมักจะปฏิบัติตนเป็นคนอื่นเพราะตัวท่านเองมีปัญหาหลายอย่าง			
27.	ท่านจะทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง			
28.	ท่านจะคิดอย่างเป็นระบบและคิดแบบองค์รวมในการทำงาน			
29.	ท่านจะประเมินและเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ			
30.	เมื่อท่านพบอุปสรรคท่านมักจะหยุดทำงานนั้นทันที			
31.	ท่านจะทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ			
32.	ท่านจะพูดในสิ่งที่ดี ๆ แม้ว่าไม่อยากจะพูด			
33.	ท่านดำเนินชีวิตที่รังแกเด็กที่เล็กกว่าและท่านจะเข้าไปช่วยเด็กเล็กที่ถูกรังแก			
34.	ท่านจะรณรงค์ให้งดสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ภัตตาคาร และร้านค้า			

ข้อ	ข้อความ	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
		+1	0	-1
35.	ท่านจะทำตามสัญญา ถึงแม้ว่าผู้ที่เราสัญญาไว้ด้วย จะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม			
36.	ท่านจะไม่ทำสิ่งที่ผิดศีลธรรม ถึงแม้ว่าการกระทำนั้น จะไม่ทำให้เกิดผลร้ายกับผู้อื่นหรือกับผู้ที่กระทำเอง			
37.	ท่านจะไม่พอใจกับคนที่ได้รับการเลื่อนขั้น แทนที่จะเป็นตัวเอง			
38.	ท่านจะใช้เวลาทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ โดยไม่สนใจว่าจะได้สิ่งตอบแทนหรือไม่			
39.	ท่านจะประหยัดรู้จักใช้ทรัพย์สินส่วนตัวและส่วนรวม อย่างคุ้มค่า			
40.	ท่านจะประเมินและเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา อย่างมีสติ			
41.	ท่านจะไม่รับผิดชอบแทนลูกน้องเมื่อลูกน้องทำผิด			

**ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามเรื่อง
“ความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)”
ของผู้เชี่ยวชาญ**

**ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียน
วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU600)**

ตาราง 15

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ER	IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ER	IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
20.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
26.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
32.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
33.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
34.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
35.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
36.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
37.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
38.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
39.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
40.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
41.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 16

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม

ข้อที่	พฤติกรรม	ค่าอำนาจ จำแนก
1.	ท่านจะรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานหรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี	.626
2.	ท่านจะเรียงลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำ	.523
3.	แม้จะมีภาระที่ต้องทำท่านก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ	.396
4.	เมื่อท่านทำผิดท่านสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้	.554
5.	ท่านจะ ยอมรับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้อื่นได้	.523
6.	ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ท่านก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม	.593
7.	ท่านจะทำชีวิตท่านให้มีค่า	.569
8.	เมื่อเริ่มมีงานเข้ามา ท่านจะทำต่อไปไม่สำเร็จ	.481
9.	ท่านจะหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาตามใจชอบ	.515
10.	การตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับท่าน	.409
11.	เมื่อต้องการทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ท่านตัดสินใจว่าจะทำอะไรก่อนหลัง	.579
12.	ท่านจะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส	.620
13.	ท่านจะทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด	.638
14.	ท่านจะไม่พอใจถ้าผู้อื่นได้รับสิ่งดี ๆ มากกว่าท่าน	.398
15.	ท่านจะไม่ทำอะไรเลย เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย	.439
16.	ท่านจะไม่ทำใจให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ	.460
17.	ท่านมักจะโกรธโดยไม่จำเป็นต้องรู้สาเหตุ	.569
18.	ท่านมักจะปฏิบัติตนเป็นคนอื่นเพราะตัวท่านเองมีปัญหาหลายอย่าง	.368

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อที่	พฤติกรรม	ค่าอำนาจ จำแนก
19.	ท่านจะทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง	.613
20.	ท่านจะคิดอย่างเป็นระบบและคิดแบบองค์รวมในการทำงาน	.740
21.	เมื่อท่านประสบปัญหา ท่านจะวิเคราะห์หาสาเหตุก่อนเลือก วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีสติ	.702
22.	เมื่อท่านพบอุปสรรคท่านมักจะหยุดทำงานนั้นทันที	.428
23.	ท่านจะทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ	.459
24.	ท่านจะรณรงค์ให้งดสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ภัตตาคาร และร้านค้า	.495
25.	ท่านจะทำตามสัญญา ถึงแม้ว่าผู้ที่เราสัญญาไว้ด้วย แม้จะเสียชีวิต ไปแล้วก็ตาม	.565
26.	ท่านจะไม่ทำสิ่งที่ผิดศีลธรรมถึงแม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่ทำให้ เกิดผลร้ายกับผู้อื่นหรือกับผู้ที่กระทำเอง	.561
27.	ท่านจะใช้เวลาทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ โดยไม่สนใจ ว่าจะได้สิ่งตอบแทนหรือไม่	.522
28.	ท่านจะประหยัดรู้จักใช้ทรัพย์สินส่วนตัวและส่วนรวม อย่างคุ้มค่า	.545
29.	ท่านจะประเมินและเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ	.680

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท 2. 10,001-20,000 บาท
3. 20,001-30,000 บาท 4. 30,001-40,000 บาท
5. 40,001 บาทขึ้นไป

6. สถานภาพ

1. โสด 2. สมรส
3. แยกกันอยู่/หย่าร้าง 4. หม้าย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียน

วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)

คำแนะนำ โปรดเขียนตอบและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง
ของท่านมากที่สุด

พฤติกรรม	ระดับความตั้งใจจะปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ท่านจะรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานหรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี					
2. ท่านจะเรียงลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำ					
3. แม้จะมีภาระที่ต้องทำท่านก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ					
4. เมื่อท่านทำผิดท่านสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้					
5. ท่านจะ ยอมรับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้อื่นได้					
6. ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ท่านก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม					
7. ท่านจะทำชีวิตท่านให้มีค่า					
8. เมื่อเริ่มมีงานเข้ามา ท่านจะทำต่อไปไม่สำเร็จ					

พฤติกรรม	ระดับความตั้งใจจะปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. ท่านจะหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา โดยไม่คิดเอาตามใจชอบ					
10. การตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับท่าน					
11. เมื่อต้องการทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ท่านตัดสินใจว่าจะทำอะไรก่อนหลัง					
12. ท่านจะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส					
13. ท่านจะทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด					
14. ท่านจะไม่พอใจถ้าผู้อื่นได้รับสิ่งดี ๆ มากกว่าท่าน					
15. ท่านจะไม่ทำอะไรเลย เมื่อรู้สึก เบื่อหน่าย					
16. ท่านจะไม่ทำใจให้มีความสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ					
17. ท่านมักจะโกรธโดยไม่จำเป็นต้องรู้สาเหตุ					
18. ท่านมักจะปฏิบัติตนเป็นคนอื่นเพราะตัวท่านเอง มีปัญหาหลายอย่าง					
19. ท่านจะทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง					
20. ท่านจะคิดอย่างเป็นระบบและคิดแบบองค์รวมในการทำงาน					
21. เมื่อท่านประสบปัญหา ท่านจะวิเคราะห์หาสาเหตุก่อนเลือกวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีสติ					
22. เมื่อท่านพบอุปสรรคท่านมักจะหยุดทำงานนั้นทันที					
23. ท่านจะทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ					
24. ท่านจะรณรงค์ให้งดสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ภัตตาคาร และร้านค้า					

แบบสอบถาม

post

ความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป
 ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียน
 วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำแนะนำ โปรดเขียนตอบและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามความเป็นจริง
 ของท่าน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. คณะที่ศึกษา

1. คณะนิติศาสตร์ สาขาวิชา.....
 2. คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชา.....
 3. คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชา.....
 4. คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา.....
 5. คณะรัฐศาสตร์ สาขาวิชา.....
 6. คณะเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชา.....
 7. คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชา.....
 8. เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน สาขาวิชา.....
 9. คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชา.....

4. อาชีพปัจจุบัน

1. นักศึกษา 2. พนักงานบริษัทเอกชน
 3. ข้าราชการ/พนักงาน 4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 5. ประกอบอาชีพอิสระ 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท 2. 10,001-20,000 บาท
3. 20,001-30,000 บาท 4. 30,001-40,000 บาท
5. 40,001 บาทขึ้นไป

6. สถานภาพ

1. โสด 2. สมรส
3. แยกกันอยู่/หย่าร้าง 4. หม้าย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียน

วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)

คำแนะนำ โปรดเขียนตอบและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง
ของท่านมากที่สุด

พฤติกรรม	ระดับความตั้งใจจะปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านจะรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานหรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี					
2. ท่านจะเรียงลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำ					
3. แม้จะมีภาระที่ต้องทำท่านก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ					
4. เมื่อท่านทำผิดท่านสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้					
5. ท่านจะยอมรับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้อื่นได้					
6. ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้างท่านก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม					
7. ท่านจะทำชีวิตท่านให้มีค่า					
8. เมื่อเริ่มมีงานเข้ามา ท่านจะทำต่อไปไม่สำเร็จ					

พฤติกรรม	ระดับความตั้งใจจะปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. ท่านจะหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา โดยไม่คิดเอาตามใจชอบ					
10. การตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับท่าน					
11. เมื่อต้องการทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ท่านตัดสินใจว่าจะทำอะไรก่อนหลัง					
12. ท่านจะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส					
13. ท่านจะทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด					
14. ท่านจะไม่พอใจถ้าผู้อื่นได้รับสิ่งดี ๆ มากกว่าท่าน					
15. ท่านจะไม่ทำอะไรเลย เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย					
16. ท่านจะไม่ทำใจให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ					
17. ท่านมักจะโกรธโดยไม่จำเป็นต้องรู้สาเหตุ					
18. ท่านมักจะปฏิบัติตนเป็นคนอื่นเพราะตัวท่านเอง มีปัญหาหลายอย่าง					
19. ท่านจะทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง					
20. ท่านจะคิดอย่างเป็นระบบและคิดแบบองค์รวมในการทำงาน					
21. เมื่อท่านประสบปัญหา ท่านจะวิเคราะห์หาสาเหตุ ก่อนเลือกวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีสติ					
22. เมื่อท่านพบอุปสรรคท่านมักจะหยุดทำงานนั้นทันที					
23. ท่านจะทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ					
24. ท่านจะรณรงค์ให้งดสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ กัดตาการ และร้านค้า					

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างความคิดเห็นก่อนเรียน และหลังเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RU 600)

ตัวอย่างคำตอบจากคำถามปลายเปิด

จากแบบสอบถามเรื่อง ความตระหนักในด้านคุณธรรมของผู้เรียนวิชาความรู้
คู่คุณธรรม (RU 600) ก่อนเรียนและหลังเรียน ในส่วนของคำถามปลายเปิดมีนักศึกษา
ให้ความเห็นไว้หลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ก่อนเรียน ฉันไม่เคยรู้ว่าทำไมความรู้ถึงจะต้องคู่คุณธรรม การมีความรู้
อย่างเดียวก็สามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้สามารถเติบโตและมีความเจริญก้าวหน้าได้
อย่างสบาย เนื่องจากการเรียนในสายนี้คนที่มีโอกาสหรือมีฝีมือคือน้อย

หลังเรียน ฉันจึงพบว่าเราไม่สามารถที่จะอยู่คนเดียวในโลกได้ การพัฒนา
ตนเอง และพัฒนาเพื่อน ๆ หรือสังคมนั้น รวมทั้งประเทศชาติเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง
การมีคุณธรรมจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้อย่างมีประโยชน์สูงสุด ไม่เอารัคเอาเปรียบบุคคล
อื่นจะช่วยให้ประเทศเพื่อน และสังคมนั้นเจริญเติบโต และตัวเราเองก็จะเติบโตตาม
ไปด้วยอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ตัวอย่างที่ 2

ฉันเคยคิดว่าก่อนเรียนวิชา RU 600 น่าจะเป็นวิชาที่น่าเบื่อและไม่มีสาระอะไร
แต่ตอนนี้ฉันได้เรียนแล้ว รู้สึกว่าวิชานี้ให้อะไรฉันมากมาย ทั้งแนวความคิดที่ดี
ในการดำรงชีวิต ได้รู้จักการคิดไตร่ตรอง รู้จักตัวเองมากขึ้น รู้จักคิดก่อนตัดสินใจ
และอีกหลาย ๆ อย่างที่เป็นประโยชน์กับตัวฉันเอง

ตัวอย่างที่ 3

ก่อนเรียน บางครั้งยังมีความคิดยึดติดกับตัวตนของตนเอง คิดถึงตนเอง คิดถึง
คนอื่นบ้าง แต่ยังเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง ยึดติดกับอัตตา

หลังเรียน ทำให้มีความคิดที่จะต้องคิดถึงผู้อื่นนอกจากตัวเรา คิดถึงอกเขาอกเรา
มีคุณธรรม รู้จักแยกแยะดี ชั่ว รู้ว่าแยกแยะแล้วควรจะทำอย่างไร ปฏิบัติอย่างไรต่อไป
ในการดำเนินชีวิต

ตัวอย่างที่ 4

ก่อนเรียน คิดว่าเสียเวลามาก ทำไมต้องเรียนติดกัน 3 วัน

หลังเรียน ดีใจที่ได้มีโอกาสเรียน ขอบคุณมากที่บรรจุเป็นวิชาบังคับ เพราะดีมาก
ขอบคุณที่ทำให้ผมมีโอกาสกลับตัว

ตัวอย่างที่ 5

ก่อนเรียนนั้นก็คิดว่า วิชา RU 600 ความรู้คุณธรรมนั้นเรียนไปทำไม และจะ
นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร ก็คงเป็นวิชาศีลธรรมอีกแขนงหนึ่งนั่นเอง คือไม่รู้อะไร
เลยเกี่ยวกับวิชานี้

หลังเรียนแล้วทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ขึ้นมาและมีองค์ความรู้เพิ่มขึ้นเพื่อไป
พัฒนาตนเองและองค์กรได้ต่อไป และที่สำคัญคือการจะทำสิ่งใดก็ตามต้องมี
สติสัมปชัญญะ ทำเพื่อแผ่นดิน มิใช่ทำเพื่อตนเองเท่านั้น จากคำของท่าน รศ. รั้งสรรค์
แสงสุข ทำให้ได้คิดว่า “ถ้าไม่มีแผ่นดินแล้วเราจะอยู่ได้อย่างไร” จึงควรที่จะทำ
เพื่อแผ่นดินไทยบ้าง

ตัวอย่างที่ 6

รู้จักตัวเองมากขึ้นกว่าเดิมและรู้จักความคิดของผู้อื่น รู้จักข้อดีและข้อเสียของ
ตนเอง และจำนำไปปรับแก้ไขให้ดีกว่าเดิม รู้จักเพื่อนใหม่มากกว่าเดิม และรู้จักสังคม
ในแบบที่ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น มองโลกในแง่ดีมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่า วิชา
RU 600 มีคุณค่าอย่างยิ่งยวด สามารถขัดเกลาจิตใจคนให้ใสสะอาดได้มากกว่าเดิม
และเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีพลังอำนาจในการจรรโลงจิตใจคนให้อยู่ในกรอบอยู่ใน
ธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นการเรียนการสอนที่ทำให้เรียนรู้ได้อย่างง่าย ๆ (แต่เข้าใจลึกซึ้ง)
และพัฒนาตามสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน คือมีความทันสมัยมากขึ้น แต่จิตใจคน
ในด้านคุณธรรมจริยธรรมลดลง สุดท้ายวิชา RU 600 นี้ จะช่วยเป็นเครื่องมือ
ในการขัดเกลาจิตใจคน ช่วยแบ่งเบาภาระของพระสงฆ์ได้ดี

ตัวอย่างที่ 7

ก่อนเรียนนั้น ก็ทราบว่าคนที่มีความรู้ควรมีคุณธรรมกำกับ แต่รู้ในแง่ทฤษฎี หลักการตามกติการะเบียบและข้อคิดทั่วไปเท่านั้น แต่เมื่อได้เรียนวิชานี้แล้ว มีความปรับใจในอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้พยายามทุ่มเทให้ความรู้ความเข้าใจ ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทำให้เกิดภาพพจน์ที่ดีว่า การจะเป็นคนที่มีความรู้ อย่างแท้จริงนั้นต้องมีคุณธรรมกำกับด้วย เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศชาติและสังคม

ตัวอย่างที่ 8

ก่อนเรียน RU 600 คิดว่า ทำไมต้องเรียนวิชานี้ด้วย ไม่เข้าใจ เพราะไม่นับหน่วยกิต คิดว่าตัวเองมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่แล้ว

หลังเรียน เพิ่งเข้าใจว่ามีใช้ได้เห็นธรรมตามที่คิดไว้ แต่ได้สิ่งที่ไม่เคยคิดมาก่อน เช่น การเห็นข้อบกพร่องของตนเอง การอยู่ร่วมในสังคม การแบ่งปันแก่คนที่ด้อยกว่า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ น่าจะเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้น ให้เป็นวิชาที่นับหน่วยกิตได้บัณฑิตที่จบออกไปจะได้มีคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาปริญญาตรี เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าจบจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงไม่ใช่อย่างที่คนอื่นคิด

ตัวอย่างที่ 9

ก่อนเรียน RU 600 ไม่ได้คาดไว้ว่าการเรียนจะเป็นในรูปแบบนี้ ชื่อวิชา “ความรู้คู่คุณธรรม” เข้าใจว่าเน้นการเรียนการสอนด้านธรรมและด้านจริยธรรม

หลังเรียน มีความประทับใจเป็นอย่างมากที่มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาทุกโครงการ เพราะได้เข้าเรียนและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ตั้งใจจะนำความรู้ที่ได้รับและความรู้สึกดี ๆ ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้ได้มากที่สุด

ตัวอย่างที่ 10

ก่อนเรียน มีความเข้าใจในหลักคุณธรรมอยู่บ้าง เนื่องจากในการทำงาน จำเป็นต้องอาศัยหลักคุณธรรมและจริยธรรม เพราะต้องปกครองดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา ในรูปแบบธรรมาภิบาลให้การทำงานดำเนินไปตามระเบียบแบบแผน

หลังเรียน มีความเข้าใจว่า หลักคุณธรรมไม่ได้ใช้เฉพาะในการบริหารงานเพียงอย่างเดียว การที่เราอยู่ในสังคมจะต้องใช้หลักคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ด้วยการให้แก่บุคคลที่ด้อยกว่าและทำประโยชน์เพื่อประเทศชาติ

ตัวอย่างที่ 11

ความรู้สีก่อนเรียนวิชา RU 600 คือ ยังไม่ทราบว่าวิชานี้มีเนื้อหาวิชาเป็นอย่างไร และจะได้ประโยชน์อะไร ทำไมนักศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกจึงต้องเรียน

ความรู้สีกหลังเรียนวิชา RU 600 ทำให้ทราบแล้วว่าวิชา RU 600 เป็นวิชาที่เรียนแล้วให้คิดและแ่งคิดเพื่อนำไปใช้กับชีวิตประจำวันและหน้าที่การงานได้มาก

ตัวอย่างที่ 12

ก่อนเรียน คิดว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อและทำไมต้องเรียนด้วย

หลังเรียน วิทยากรบรรยายสนุก สอดแทรกคติและข้อคิดในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งคุณธรรมต่าง ๆ ที่คนหรือมนุษย์ควรจะมี ซึ่งเรียนแล้วมีประโยชน์และคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป

ตัวอย่างที่ 13

ก่อนเรียนวิชานี้ คิดว่าคงเป็นวิชาที่จะฝึกและศึกษาธรรมะ คงจะน่าเบื่อมาก ๆ คงต้องการอบรมบ่มนิสัยให้นักศึกษาเป็นคนที่มึจิตใจเข้าถึงธรรมะอย่างเดียว

หลังเรียนวิชานี้ ทราบว่ามองและคิด วิชาความรู้คู่คุณธรรมผิดไปอย่างมาก เพราะได้รับความรู้และนำมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับชีวิตประจำวันได้อย่างดี ไม่ว่าจะ

ด้านการนำไปใช้ในการบริหารงาน บริหารคน และการได้อยู่ร่วมกัน เกิดความรักและความผูกพัน

ตัวอย่างที่ 14

ก่อนเรียน รู้สึกว่าทำไมเราต้องมานั่งเรียนวิชานี้ เพราะคิดว่าเราเองก็มีคุณธรรมอยู่บ้างแล้ว

หลังเรียน รู้สึกดีมาก ๆ รู้ว่าที่คิดไว้ตอนแรกเป็นความคิดที่ผิดจริง ๆ เพราะยังมีอีกหลายอย่างที่เราไม่รู้ ไม่ใส่ใจ และมองข้ามไป แต่เมื่อได้เรียนแล้วสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตของเราได้ ที่สำคัญคือได้รู้จักเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้น

ตัวอย่างที่ 15

ก่อนเรียน รู้สึกว่าทำไมต้องบรรจุในหลักสูตร บ้านเมืองเราไร้ซึ่งคนมีคุณธรรมแล้วหรือ แล้วทำไมต้องเรียนถึง 3 วัน ด้วย แกรมมีสอบอีกต่างหาก

หลังเรียน ชอบท่านอาจารย์ที่เป็นผู้บรรยายมาก เนื้อหาที่สอนไม่ได้เน้นไปทางยุทธศาสตร์เหมือนกับที่คิดว่าต้องมาเรียนจริยธรรมเหมือนชั้นประถม แต่สอนให้รู้จักการคิดอย่างเป็นระบบระเบียบ รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ตัวอย่างที่ 16

ก่อนเข้ามาศึกษา RU 600 กระผมเคยรับการอบรม RU 100 มาก่อน กระผมพอเข้าใจ Concept พอสมควร แต่หลังจากที่กระผมได้เข้าร่วมกิจกรรม RU 600 ครั้งนี้ กระผมมีความรู้สึกแตกต่างจาก RU 100 หลายประการ กระผมเห็นว่า Concept ของ RU 600 ดีมาก ทำให้กระผมได้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจในตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น และคงจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนและสังคมต่อไป

ตัวอย่างที่ 17

ฉันเคยคิดว่า วิชา RU 600 คงจะเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีของศาสนาเหมือนวิชาศีลธรรมที่เรียนตอนเป็นเด็ก แต่เมื่อได้เรียนแล้ว ก็เข้าใจว่าเป็นวิชาที่สอนให้ปรับตนเองทั้งด้านทัศนคติ และการวางตัวในสังคมที่แปลกใหม่ ทำให้ได้รู้จักทำงานร่วมกัน ได้รับการฝึกให้กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่ไม่คุ้นเคยกันอย่างมีเหตุผล รวมทั้งยังฝึกให้มีความกระฉับกระเฉงและได้เปิดเผยตัวเองมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 18

ก่อนเรียน ดิฉันคิดว่าดิฉันมีความรู้คู่คุณธรรมและได้ปฏิบัติอยู่แล้ว เพราะในการทำงานและปฏิบัติตนเองอยู่ในกรอบและตามแนวทางการทำงานที่ถูกต้อง

หลังเรียน RU 600 ดิฉันได้ทุกอย่างเพิ่มขึ้นกว่าที่เคยประพฤติปฏิบัติ คือดิฉันรับรู้ความรู้สึกของลูกน้องของผู้อื่น และความดีงามทั้งหลายทั้งปวง

ตัวอย่างที่ 19

ก่อนเรียน ไม่รู้กระบวนการความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง ก่อนข้างจะเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองเป็นสำคัญ ไม่รู้ข้อดีและข้อเสียของตัวเอง ไม่รู้จักตัวเองคือพอทำงานคนเดียวมากกว่าจะทำเป็นทีม

หลังเรียน รู้จักตัวเองมากขึ้น ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก รู้จักการทำงานเป็นทีม รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตลอดจนทัศนคติของผู้อาวุโส รู้ว่าตัวเองต้องการหรือไม่ต้องการอะไร จิตใจมีสมาธิมากขึ้น รู้จักใช้เหตุผลในการพิจารณา

ตัวอย่างที่ 20

ก่อนเรียนวิชา RU 600 ความรู้คู่คุณธรรม คิดว่าน่าจะเป็นการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านพุทธศาสนา และต้องท่องจำ แต่เมื่อได้เรียนวิชานี้แล้ว มีความรู้สึกได้ว่า วิชานี้ได้ให้ความรู้คู่คุณธรรมที่เราหรือคนในสังคมควรมี ทำให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในการทำงาน ในครอบครัว สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง มองโลกในแง่ดี และนำความรู้ไปพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้

ตัวอย่างที่ 21

ก่อนเรียนวิชา RU 600 ฉันคิดว่า จะเป็นวิชาที่ให้ความรู้แก่นักศึกษา เกี่ยวกับ คุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ ที่ควรนำไปประพฤติปฏิบัติ และคงจะเป็นการสอนแบบ บรรยายเหมือนวิชาอื่นทั่ว ๆ ไป

หลังเรียนวิชา RU 600 พบว่าคณาจารย์มีเทคนิคในการเรียนการสอน โดยใช้ กิจกรรมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นบรรยากาศการเรียนที่สนุกสนาน ได้ข้อคิด คติเตือนใจหลายประการ ได้รู้จักใกล้ชิด สนิทสนมกับเพื่อนนักศึกษาใหม่มากขึ้น ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และได้ แสดงออกด้วยการนำเสนอสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ทำให้เกิดข้อคิดและข้อพึงปฏิบัติ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานและดำเนิน ชีวิตประจำวันของแต่ละคนได้

สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ถือเป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงปฏิบัติ ทำให้ทราบว่า มีความรู้อย่างเดียวไม่พอ ต้องมีคุณธรรม และต้องใช้ความรู้และคุณธรรมให้เป็นจึงจะ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตัวอย่างที่ 22

ก่อนเรียนรู้สึกว่าจะทำไมต้องเรียน แล้วอาจารย์จะสอนอะไร ธรรมะหรือศาสนา เรียนเพื่ออะไร เสียเวลา ไม่อยากมา

หลังเรียน รู้สึกดีใจที่มีวิชา RU 600 นี้อยู่ในแผนการเรียนการสอน เพราะถ้า นักศึกษาได้เข้ามาเรียนและได้ทำกิจกรรมร่วมกันแล้วจะสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างดี ตอนแรกไม่อยากมาเรียน แต่เมื่อได้เรียนแล้วทำให้อยากเรียน อยากทำกิจกรรมอีก รู้สึกเสียใจที่คิดว่าจะเสียเวลา

ตัวอย่างที่ 23

ก่อนเรียนวิชา RU 600 ทราบจากเพื่อน ๆ บอกว่าถ้าใครไม่ผ่านวิชานี้จะไม่จบ ก็เกิดความรู้สึกว่ามันอะไรกัน เป็นวิชาที่ไม่นับหน่วยกิต แต่ทำไมจึงสำคัญขนาดนี้ เป็นความรู้สึกไม่ค่อยจะดีนัก

แต่พอเรียนแล้ว จนถึง ณ ขณะนี้ สามารถปรับเปลี่ยนความรู้สึกได้หลายประการ ทำให้เห็นว่า เป็นวิชาที่สอนให้เข้าใจสัจจะธรรมของชีวิต ของความเป็นมนุษย์ และรู้สึกไปถึงความเป็นตัวตนของเราเอง นอกจากนี้ ยังทำให้รู้จักการมองที่กว้างไกลไปจากเดิม จากที่เคยคิดว่าเราเป็นคนมองโลกกว้างกว่าคนอื่นอยู่แล้ว แต่ท่านอาจารย์สามารถสอนให้มองกว้างออกไปได้อีก และรู้ถึงวิธีที่จะก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางด้วยสายตาอันกว้างและยาวไกลกว่าเดิม